

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ПІВНІЧНОГО МІЖОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

«30 березня» 2021 року

№ 60/17-р/к

справа № 133/60/143-рп/к.19

м. Київ

*Про закриття провадження
у справі*

Адміністративна колегія Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши матеріали справи № 133/60/143-рп/к.19, розпочатої за ознаками вчинення державним територіально-галузевим об'єднанням «Південно-Західна залізниця» (правонаступником якого наразі є акціонерне товариство «Українська залізниця» в особі регіональної філії «Південно-Західна залізниця») (02000, м. Київ, вул. Лисенка, буд. 6; ідентифікаційний номер юридичної особи 04713033) (далі – ДТГО «Південно-Західна залізниця» або Об'єднання) порушення законодавства про захист економічної конкуренції, та подання Третього відділу досліджень і розслідувань від 22.02.2021 № 60-03/53п,

ВСТАНОВИЛА:

Розпорядженням державного уповноваженого Антимонопольного комітету України від 14.01.2013 № 05/9р розпочато розгляд справи № 136-26.13/6-13 за ознаками вчинення ДТГО «Південно-Західна залізниця» порушення, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на загальнодержавному ринку перевезення вантажів залізничним транспортом та надання супутніх послуг, пов'язаних з перевезенням вантажів залізничним транспортом, шляхом вчинення дій, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Дорученням Антимонопольного комітету України від 19.11.2019 № 13-01/1195 повноваження щодо розгляду справи № 136-26.13/06-13 покладено на Північне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України (попередня назва – Київське обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України) (далі – Відділення).

Відповідно до доручення Антимонопольного комітету України від 19.11.2019 № 13-01/1195 (вх. Відділення від 20.11.2019 № 60-01/319К) повноваження щодо розгляду справи № 136-26.13/6-13 покладено на Відділення.

Розпорядженням адміністративної колегії Відділення від 13.12.2019 № 60/143-рп/к справу № 136-26.13/6-13 прийнято до провадження та присвоєно їй новий номер № 133/60/143-рп/к.19 відповідно до номенклатури справ, затвердженої у відділенні та Інструкції з діловодства, затвердженої наказом голови Відділення від 11.08.2014 № 21-Н.

Під час розслідування у зазначеній справі встановлено наступне.

ДТГО «Південно-Західна залізниця» (01034, м. Київ, вул. Лисенко, буд. 6;

ідентифікаційний код юридичної особи 04713033) є юридичною особою, зареєстроване Шевченківською районною у місті Києві державною адміністрацією 29.12.1997.

ДТГО «Південно-Західна залізниця» - це статутне територіально-галузеве об'єднання, засноване на державній власності, яке належало до сфери управління Міністерства транспорту України та підпорядковане Державній адміністрації залізничного транспорту України (далі – «Укрзалізниця»).

Об'єднання діяло на підставі статуту Державного територіального-галузевого об'єднання «Південно-Західна залізниця» (нова редакція), затвердженого Міністерством транспорту України від 25.11.2002 № 847 (далі – Статут). Державну реєстрацію змін до установчих документів проведено 12.10.2004. Статут погоджено Міністерством економіки з питань європейської інтеграції України 09.09.2003 та Антимонопольним комітетом України 11.04.2003.

ДТГО «Південно-Західна залізниця» було основною організаційною ланкою на залізничному транспорті, що здійснює забезпечення перевезень пасажирів і вантажів у визначеному регіоні транспортної мережі, виробничу та комерційну діяльність з метою одержання прибутку (доходу).

Відповідно до пункту 2.2 Статуту основними напрямками діяльності Об'єднання є:

- своєчасне і якісне здійснення перевезень вантажів і пасажирів, а також надання послуг користування залізничними лініями, спорудами та пристроями для забезпечення потреб у перевезеннях вантажів та пасажирів у визначеному регіоні транспортної мережі;

- забезпечення безпеки руху поїздів, безпеки життя і здоров'я громадян, які користуються послугами залізничного транспорту;

- постійний розвиток та розширення сфери транспортних послуг усім споживачам без обмежень за ознаками форми власності та видів діяльності тощо.

Отже, ДТГО «Південно-Західна залізниця» здійснювало діяльність на загальнодержавному ринку перевезення вантажів залізничним транспортом та надання супутніх послуг, пов'язаних з перевезенням вантажів залізничним транспортом, а також відповідно до статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є суб'єктом господарювання.

Згідно із відомостями, які містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, ДТГО «Південно-Західна залізниця» з **06.08.2014 перебуває в стані припинення.**

Відповідно до статті 5 Закону України «Про природні монополії» ДТГО «Південно-Західна залізниця», разом з іншими залізницями України та залізничними підприємствами у складі «Укрзалізниці», є суб'єктом природної монополії на загальнодержавному ринку надання послуг з користування залізничними коліями, диспетчерськими службами, вокзалами та іншими об'єктами інфраструктури, що забезпечують рух залізничного транспорту загального користування.

Згідно із статтею 6 Закону України «Про природні монополії» внутрішні та міжнародні перевезення вантажів, зокрема залізничним транспортом, відносяться до суміжних з природними монополіями ринків.

Отже, ДТГО «Південно-Західна залізниця» на загальнодержавному ринку перевезення вантажів залізничним транспортом та надання супутніх послуг мало структурні ознаки монопольного (домінуючого) становища.

Відповідно до пункту 5 Збірника тарифів на перевезення вантажів залізничним транспортом у межах України та пов'язані з ним послуги, затвердженого наказом Міністерства транспорту та зв'язку України від 26.03.2009 № 317, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України від 15.04.2009 № 340/16356 (із змінами та доповненнями) (далі – Збірник тарифів), визначено, що розрахунки за перевезення вантажів, роботи і послуги, пов'язані з ними, щодо яких не встановлені державні регульовані тарифи,

проводяться за вільними тарифами, які визначаються суб'єктами господарювання за згодою сторін у порядку, що не суперечить законодавству про захист економічної конкуренції.

У пункті 5 Збірника тарифів визначено, зокрема, перелік видів перевезень, робіт і послуг, які виконуються залізничним транспортом за вільними тарифами.

В ході проведеного дослідження встановлено, що тарифи на послуги (роботи), пов'язані з перевезенням вантажів залізничним транспортом, щодо яких не здійснюється державне регулювання цін та які надаються за вільними (договірними) тарифами, встановлювались ДТГО «Південно-Західна залізниця» по відповідній залізниці відповідно до телеграфних вказівок.

ДТГО «Південно-Західна залізниця» за вільними тарифами (на підставі окремих договорів) протягом 2009-2011 років надавалися, зокрема, послуги з:

- подачі вагонів і контейнерів для навантаження (вивантаження) у визначений час, періоди доби, дні тижня чи місяця за наявності окремої письмової заявки або договору про виконання цієї послуги (крім днів, зазначених у декадній заявці);
- розробки та коригування єдиних технологічних процесів роботи під'їзних колій промислових підприємств на їх прохання;
- подачі й забирання вагонів та контейнерів для навантаження або вивантаження на станції, не відкриті для виконання комерційних операцій, а також роботи, пов'язані з прийманням, видачею, навантаженням і вивантаженням на цих станціях;
- складання додаткових примірників документів (пам'яток ГУ-45, ГУ-45к, відомостей ГУ-46, ГУ-46а, накопичувальних карток ФДУ-92 та інших на вимогу клієнтів);
- очищення, промивання та дезінсекції вагонів засобами залізниць (далі – супутні послуги).

Як встановлено в результаті дослідження ринку вантажних перевезень залізничним транспортом, пов'язані з перевезенням вантажів залізничним транспортом, щодо яких не здійснюється державне регулювання цін та які надаються за вільними (договірними) тарифами, в тому числі і зазначені супутні послуги, є невід'ємною складовою процесу перевезення вантажів залізничним транспортом.

Зазначені вище супутні послуги замовляються суб'єктами господарювання (вантажовласниками, вантажовідправниками тощо) для отримання основної послуги, а саме послуги з перевезення вантажів залізничним транспортом.

Отже, зазначені послуги ДТГО «Південно-Західна залізниця» за вільними тарифами (на підставі окремих договорів), є послугами, що необхідно для отримання послуги з перевезення вантажів залізничним транспортом та в сукупності складають єдиний технологічний процес перевезення вантажів.

Відповідно до отриманої Відділенням інформації протягом 2009-2011 років тарифи на супутні послуги встановлювались з урахуванням рентабельності у розмірі від 35 до 50 відсотків.

За інформацією наданою ДТГО «Південно-Західна залізниця» дохід від надання зазначених супутніх послуг у 2009 році (починаючи з 01.05.2009) становить 13 417,8 тис. грн; у 2010 році – 20 088,4 тис. грн; у 2011 році – 28 187,0 тис. грн. Інформація про дохід від надання залізницею кожної окремої супутньої послуги за 2009 – 2011 роки наведена у таблиці.

Таблиця

Інформація про дохід від надання залізницею кожної окремої супутньої послуги, пов'язаної з перевезенням вантажів залізничним транспортом, за 2009 – 2011 роки

№ з/п	Найменування супутньої послуги	Інформація про дохід від надання кожної окремої супутньої послуги, тис. грн.		
		2009 рік	2010 рік	2011 рік

		(з 01.05.2009)		
1	Подача вагонів і контейнерів для навантаження (вивантаження) у визначений час, періоди доби, дні тижня чи місяця за наявності окремої письмової заявки або договору про виконання цієї послуги (крім днів, зазначених у декадній заявці)	3 912,1	5 148,7	10 287,9
2	Розробка та коригування єдиних технологічних процесів роботи під'їзних колій промислових підприємств на їх прохання	44,5	67,9	40,5
3	Подача й забирання вагонів та контейнерів для навантаження або вивантаження на станції, не відкриті для виконання комерційних операцій, а також роботи, пов'язані з прийманням, видачею, навантаженням і вивантаженням на цих станціях	4 517,3	7 002,3	11 201,9
4	Складання додаткових примірників документів (пам'яток ГУ-45, ГУ-45к, відомостей ГУ-46, ГУ-46а, накопичувальних карток ФДУ-92 та інших на вимогу клієнтів)	146,6	102,6	297,2
5	Очищення, промивання та дезінсекції вагонів засобами залізниць	4 797,3	7 766,9	6 359,5

Згідно з інформацією, наданою Державною службою статистики України листом від 10.07.2012 № 04/3-07/349 (вх. Відділення від 16.07.2012 № 7-04/6703), рівень рентабельності операційної діяльності підприємств вантажного залізничного транспорту у 2009 році становив 8,3 %; у 2010 році – 9,4 %; у 2011 році – 10,1 %.

Отже, рівень рентабельності, з урахуванням якого встановлені тарифи на зазначені супутні послуги пов'язані з перевезенням вантажів залізничним транспортом, значно перевищує рівень рентабельності операційної діяльності підприємств вантажного залізничного транспорту.

Зазначені дії Об'єднання могли призвести до ущемлення інтересів споживачів.

Встановлення високих рівнів рентабельності на супутні послуги пов'язані з перевезенням вантажів залізничним транспортом, є ознаками використання Об'єднанням своєї ринкової влади та могло призводити до завищення загальної вартості послуг з перевезення вантажів залізничним транспортом.

Наведені дії ДТГО «Південно-Західні залізниця» були б неможливими за умови зазнання ним значної конкуренції на ринку, адже в такому випадку споживачі послуг на ринку перевезення вантажів залізничним транспортом мали би можливість обирати між кількома виконавцями таких послуг, та, у разі ущемлення їх інтересів, обрали б іншого виконавця.

Листом від 25.03.2016 № Ц-1/5-3/2578-16 (вх. Антимонопольного комітету України від 29.03.2016 № 8-130/2872) АТ «Укрзалізниця» повідомило, що з метою уніфікації підходів до формування вартості (тарифу) на роботи та послуги, пов'язані з перевезенням вантажів залізничним транспортом, щодо яких не здійснюється державне регулювання цін та які надаються регіональними філіями АТ «Укрзалізниця» за вільними (договірними) тарифами, АТ «Укрзалізниця» **впроваджує єдину цінову політику**, а саме проводить роботу щодо розробки єдиного Порядку формування, перегляду, узгодження та затвердження єдиних ставок калькуляцій на

роботи та послуги, пов'язані з перевезенням вантажів, щодо яких не здійснюється державне регулювання тарифів, та які визначаються за домовленістю сторін на підставі окремих договорів між користувачами послуг, регіональними філіями і філіями АТ «Укрзалізниця».

Відповідно до пункту 1.3. Порядку формування, перегляду, погодження та затвердження калькуляцій на виконання робіт (послуг) та реалізацію товарів, пов'язаних з перевезенням вантажів, які надаються за вільними тарифами, затвердженого наказом АТ «Укрзалізниця» від 14.09.2016 № 555 (далі – Порядок), вартість робіт (послуг), що надаються АТ «Укрзалізниця», визначається на підставі економічно обґрунтованої собівартості виконання робіт (послуг) з урахуванням рівня рентабельності, необхідного для забезпечення нормального відтворювального процесу.

Згідно із пунктом 1.5. Порядку при визначенні вартості робіт (послуг) необхідно враховувати кон'юнктуру ринку, якість і споживчі властивості робіт (послуг), для чого провести маркетингове дослідження ринку аналогічних робіт (послуг) з метою забезпечення їх конкурентоздатності та отримання прибутку.

У ході розгляду справи, листом від 15.09.2020 № 60-01/3400 Державна служба статистики України надала відповідь на лист Антимонопольного комітету України від 07.09.2020 № 130-29/04-12179, проте не надала запитувану Відділенням інформацію, зокрема про перелік суб'єктів господарювання, установ, організацій тощо в галузі вантажного залізничного транспорту, показники діяльності яких враховані при здійсненні розрахунків рівнів рентабельності операційної та всієї діяльності галузі транспорту, а також окремо вантажного та пасажирського залізничного транспорту України, з початку 2012 року по I півріччя 2020 року включно. Також, Державна служба статистики України не надала ґрунтовних пояснень щодо порядку та методики розрахунку показників рівня рентабельності операційної та всієї діяльності галузі транспорту.

Не надання Державною службою статистики України вказаної інформації унеможливило здійснення Відділенням повного дослідження обставин справи даної справи.

Крім того, як вбачається із відомостей, які містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, ДТГО «Південно-Західна залізниця» з 06.08.2014 перебуває в стані припинення.

При цьому, відповідно до інформації, розміщеної на вебсайті АТ «Укрзалізниця» за посиланням https://www.uz.gov.ua/about/general_information/, з 1 грудня 2015 року свою господарську діяльність розпочало здійснювати АТ «Укрзалізниця». АТ «Укрзалізниця» є правонаступником усіх прав і обов'язків Державної адміністрації залізничного транспорту України, а також підвідомчих підприємств і закладів, що мали статус окремих юридичних осіб.

Згідно з абзацом другим пункту 1 Положення про Державну адміністрацію залізничного транспорту України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29.02.1996 № 262, до сфери управління Державної адміністрації залізничного транспорту України входять Донецька, Львівська, Одеська, Південна, **Південно-Західна** та Придніпровська **залізниці**, а також інші об'єднання, підприємства, установи і організації залізничного транспорту за переліком, визначеним Міністерством інфраструктури України.

Також, пунктом 2 статуту АТ «Укрзалізниця», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.09.2015 № 735, передбачено, що АТ «Укрзалізниця» утворене як акціонерне товариство, 100 відсотків акцій якого закріплюються в державній власності, на базі Державної адміністрації залізничного транспорту України, а також підприємств, установ та організацій залізничного транспорту загального користування, які реорганізовано шляхом злиття, згідно з додатком 1 до постанови Кабінету Міністрів

України від 25.06.2014 № 200 «Про утворення публічного акціонерного товариства «Українська залізниця» (далі – Підприємства залізничного транспорту). АТ «Укрзалізниця» є правонаступником усіх прав і обов'язків Державної адміністрації залізничного транспорту України та Підприємств залізничного транспорту.

До таких підприємств належить, зокрема, ДТГО «Південно-Західна залізниця».

Під час розгляду справи № 133/60/143-рп/к.19 Відділенням було направлено до АТ «Укрзалізниця» вимогу про надання інформації від 05.08.2020 № 60-02/4322.

Листом від 03.11.2020 № ЦМ-12/461 (вх. Відділення від 09.11.2020 № 60-01/4272) АТ «Укрзалізниця» повідомило, що документи, які запитувались на вказану вимогу Голови відділення, відсутні, оскільки за повідомленням регіональної філії «Південно-Західна залізниця» відповідна інформація щодо діяльності ДТГО «Південно-Західна залізниця» за період з 2011-2015 роки не зберіглася.

При цьому, АТ «Укрзалізниця» наказом від 14.09.2016 № 555 запровадила порядок розробки, формування, перегляду, погодження та затвердження калькуляцій на виконання робіт (послуг) та реалізацію товарів, пов'язаних з перевезенням вантажів, які надаються за вільними тарифами.

Також, слід зауважити, що на сьогодні змінилися умови надання послуг на ринку перевезення вантажів залізничним транспортом та надання супутніх послуг, пов'язаних з перевезенням вантажів залізничним транспортом.

Враховуючи наведене, у ході розгляду справи № 133/60/143-рп/к.19 не виявлено обставин, які можуть бути доказами у справі, та відповідно, свідчити про наявність у діях ДТГО «Південно-Західна залізниця» порушення, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монополієм (домінуючим) становищем на загальнодержавному ринку перевезення вантажів залізничним транспортом та надання супутніх послуг, пов'язаних з перевезенням вантажів залізничним транспортом, шляхом вчинення дій, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Листом від 04.03.2021 № 60-02/1656 було направлено копію подання з попередніми висновками у справі № 133/60/143-рп/к.19 на адресу АТ «Укрзалізниця».

Станом на дату прийняття рішення будь-яких зауважень чи заперечень щодо змісту подання з попередніми висновками у вказаній справі від АТ «Укрзалізниця» до Відділення не надходило.

Згідно зі статтею 49 Закону України «Про захист економічної конкуренції» розгляд справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції підлягає закриттю без прийняття рішення по суті, якщо, зокрема, не доведено вчинення порушення.

Враховуючи наведене, керуючись статтями 7, 12, 12¹ та 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 48, 49 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3, 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 року № 32-р, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 30 березня 2001 року за № 291/5482 (із змінами), пунктом 36 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правила розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за № 90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року № 169-р) (зі змінами), адміністративна колегія

Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

Закрити провадження у справі № 133/60/143-рп/к.19 без прийняття рішення по суті, у зв'язку з не доведенням вчинення державним територіально-галузевим об'єднанням «Південно-Західна залізниця» (правонаступником якого наразі є акціонерне товариство «Українська залізниця» в особі регіональної філії «Південно-Західна залізниця» (02000, м. Київ, вул. Лисенка, буд. 6; ідентифікаційний номер юридичної особи 04713033) порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Відповідно до частини першої статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рішення може бути оскаржене до господарського суду у двомісячний строк з дня його одержання.

**Голова адміністративної колегії –
голова відділення**

О. ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ